

ZAWÓD PRACOWNIK SOCJALNY

Dzień Pracownika Socjalnego obchodzony 21 listopada jest wielkim świętem wszystkich pracowników służb społecznych a w szczególności pracowników socjalnych. O jego randze świadczy fakt, iż kilka lat temu sformalizowano to święto wprowadzając do ustawy o pomocy społecznej zapis, iż „*dzień 21 listopada ustanawia się Dniem Pracownika Socjalnego*” (art. ...) Ustawowy Dzień Pracownika Socjalnego jest formą wyróżnienia pracowników służb społecznych, dostrzeżenia ich roli i znaczenia ich służby dla społeczeństwa oraz pewnym sposobem promowania **zawodu pracownika socjalnego**.

Zawód pracownik socjalny, choć ma swoją tradycję, na tle innych zawodów służebnych jest zawodem stosunkowo młodym. Polska nazwa zawodu jest dosłownym tłumaczeniem angielskiego terminu „*social worker*”. Regularne kształcenie pracowników socjalnych rozpoczęto w Polsce w roku 1966 kiedy to Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej powołało państwowe szkoły pracowników socjalnych. Dziś pracownicy socjalni zdobywają wykształcenie w szkołach pracowników socjalnych i w uczelniach wyższych, w tym także w tych najbardziej znanych i renomowanych takich jak Uniwersytet Warszawski czy Uniwersytet Jagielloński.

Pracownicy socjalni jako grupa zawodowa bardziej rozpoznawalni dla społeczeństwa stali się w latach 90-tych, kiedy to właśnie służbom społecznym przypadła rola łagodzenia skutków transformacji. Przez te lata rozwijały się instytucje pomocy społecznej, przybywało pracowników, w tym również pracowników socjalnych i choć ich jest już około 16 000 zatrudnionych w samorządowych instytucjach pomocy społecznej - ośrodkach pomocy społecznej i powiatowych centrach pomocy rodzinie - w całej Polsce to wciąż ich jest za mało. Należy również dodać, że pracownicy socjalni pracują także w domach pomocy społecznej, ośrodkach wsparcia, noclegowniach dla bezdomnych i innych publicznych i niepublicznych instytucjach pomocy społecznej, których nie sposób tu wszystkich wyliczyć.

Zmieniająca się rzeczywistość społeczna stawia przed służbami społecznymi wciąż nowe wyzwania. W latach 90-tych była to transformacja ustrojowa, teraz wielkim wyzwaniem jest dokonująca się w Polsce reforma systemu opieki nad dzieckiem i rodziną. Reforma trudna lecz niezbędna, przemawia za jej kontynuowaniem prawo dziecka i rodziny do skutecznej pomocy w sytuacjach kryzysu, a taką pomoc mogą zapewnić jedynie służby socjalne.

Już drugi rok ośrodki pomocy społecznej realizują zadania wynikające z ustawy „O świadczeniach rodzinnych”. Można śmiało powiedzieć, że nie ma w Polsce innej instytucji, która potrafiłaby sobie poradzić z obsługą tych świadczeń wypłacanych uprzednio przez kilka podmiotów, takich jak na przykład ZUS, zakłady pracy.

Ostatnio swój renesans w Polsce przeżywa środowiskowa metoda pracy socjalnej związana z aktywizacją społeczności lokalnych i stymulowaniem samopomocy. Rozwój metody środowiskowej w systemie pomocy społecznej jest wyzwaniem naszych czasów i najbardziej pożądanym kierunkiem w pracy socjalnej. Pomoc prowadząca do samopomocy wprowadza do pracy socjalnej nowe wartości, wyzwala siły tkwiące w społecznościach i jednostkach, nie uzależnia klientów pomocy społecznej od systemu oraz instytucji i jest bezsprzecznie kierunkiem, w którym powinna zmierzać praca socjalna.

Przywoływane tu pojęcie pracy socjalnej w oficjalnym obiegu znalazło się od roku 1917 od nazwy amerykańskiego stowarzyszenia „*National Conference of Social Work*”. Współczesna praca socjalna w Polsce to profesjonalna działalność świadczona przez pracowników służb społecznych różnych instytucji oraz przez organizacje pozarządowe i

związki wyznaniowe. Jej celem jest wzmacnianie osób i rodzin w odzyskaniu zdolności do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie, rozwijanie poczucia godności osobistej i odpowiedzialności jednostek, stymulowanie grup i całych społeczności lokalnych ku samopomocy. W zależności od potrzeb praca socjalna może przyjmować różne formy – od pomocy doraźnej do długofalowych, usystematyzowanych działań.

Pracę socjalną wykonują pracownicy służb społecznych różnych sektorów. Coraz częściej w partnerskiej współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych, niezaradnych i innych potrzebujących wspólne działania podejmują instytucje publiczne, organizacje obywatelskie, Kościół Katolicki oraz inne kościoły i związki wyznaniowe.

Zawód pracownika socjalnego jest w znacznym stopniu sfeminizowany, nie należy też do najlepiej opłacanych. Stawia natomiast wykonującym go osobom wysokie wymagania.

Od pracownika socjalnego wymaga się określonych cech osobowości oraz odpowiedniej postawy etycznej, bowiem oczekiwania społeczne wobec pracowników socjalnych są bardzo duże. **Zdolność rozumienia drugiego człowieka, głęboka życzliwość i wrażliwość, budzenie zaufania, tolerancyjność, umiejętność poszanowania godności każdego człowieka oraz solidaryzowanie się z ludźmi potrzebującymi i cierpiącymi - oto cechy i umiejętności dobrego pracownika socjalnego.** Jednocześnie zawód ten wymaga dobrej kondycji psychicznej, odporności i umiejętności odpowiedniego zdystansowania się do problemów społecznych i różnych sytuacji z jakimi styka się pracownik socjalny podczas swojej codziennej pracy. Bieda, przemoc, bezradność, ogromne cierpienie – to codzienna rzeczywistość pracownika socjalnego, który musi sobie z tym umieć radzić.

Pracownik socjalny powinien dysponować rozległą wiedzą z różnych dziedzin oraz odpowiednimi umiejętnościami. Musi być komunikatywny, umieć łatwo nawiązywać kontakt z ludźmi a jednocześnie umieć słuchać i współczuć. Ponadto oczekuje się od pracownika socjalnego żeby był dobrze zorganizowany oraz konsekwentny i skuteczny w działaniu.

Jak trudno sprostać tym wszystkim wymaganiom i oczekiwaniom dobrze wie każdy pracownik socjalny. Jak ogromną satysfakcję przynosi wykonywanie tego zawodu może wiedzieć tylko pracownik socjalny.